

Handreiking voor het Nederland van morgen ***Samen verder na (of met) Corona***

Voor u ligt de visie van een verzamelde beweging van initiatieven door ondernemers, burgers, maatschappelijke initiatieven en organisaties, gericht op een samenleving en economie gebaseerd op waarden die passen bij het Nederland van morgen.

COVID-19 legt, met haar wereldwijd ontwrichtende gevolgen, bloot hoezeer mensen met elkaar verbonden zijn. Juist nu het huidige economische model gebukt gaat onder deze crisis, bloeit de behoefte, tijd en ruimte voor de transitie waar velen van ons al jaren mee bezig zijn op. De transitie gebaseerd op waarden die passen bij een veerkrachtige houdbare samenleving en economie, waarin we goed voor elkaar en de planeet zorgen.

10 pijlers

De afgelopen 7 weken voerden we met ruim 800 mensen uit allerlei organisaties, netwerken en sectoren, landelijk, regionaal en lokaal, gesprekken over welke koers nodig is. We bespraken onder andere de waarden die richting geven en hoe deze zich vertalen naar de praktijk. Dit heeft geleid tot 10 pijlers op de belangrijke thema's financiële structuren, leefomgevingen, businessmodellen, arbeid, onderwijs, inclusiviteit, voedselsystemen, energie, internationale relaties, natuur en mobiliteit. Deze pijlers zijn de paden naar een brede welvaart; een samenleving en economie waarin we willen leven.

Wijsheid van de samenleving

Steeds komen we tot dezelfde conclusie: voor de benodigde herstructurering zijn de kennis, creativiteit, innovativiteit en tools in onze samenleving al aanwezig. Wij geloven sterk in het maatschappelijke potentieel van de reeds op gang gebrachte transitie. De afgelopen jaren hebben vele initiatieven zich ingezet voor een rechtvaardige, inclusieve en duurzame samenleving. We hoeven het wiel dus niet opnieuw uit te vinden.

Het is vooral van belang dat deze wijsheid zichtbaar en toegankelijk wordt voor iedereen. Dat we een centrale plek creëren waar de data, scenario's, inzichten en oplossingen bij elkaar komen. Een plek waar iedereen informatie kan halen en brengen, en waar we ervaringen en energieën bundelen. Zodat bestaande initiatieven in staat zijn op te schalen, meer impact te bewerkstelligen en ze allen samen de transitie versnellen. Zonder de eigen identiteit te verliezen.

de Transitie Motor

Wij zijn een unieke samenwerking van burgers, ondernemers en bestaande initiatieven die tot doel heeft de lokale, regionale en nationale dynamiek te ondersteunen en versterken en ontwikkeling en beweging te faciliteren. Want waar veel mensen zich soms afvragen of hun werk er eigenlijk wel toe doet, kan het bundelen van de krachten zomaar wijzen op een toekomstige herstructurering. We gaan graag de samenwerking aan met iedereen die talent, middelen of tijd beschikbaar kan stellen. En in het bijzonder met de overheid en haar beleidsmakers.

Wij staan voor democratische vernieuwing, waarin maatschappelijk ondernemerschap gericht op mens en natuur leidend is en de overheid de koers en kaders bewaakt én de zoektocht ondersteunt.

Deze handreiking is onze opening tot het gesprek en een uitnodiging om mee te doen.

Samen verder na (of met) Corona

De weg naar een brede welvaart loopt langs verschillende paden

Het welzijn in Nederland bestaat uit meer dan welvaart; we kennen ook waarde toe aan dingen die niet direct in geld uit te drukken zijn. Omdat ze als verrijkend, zinvol of gewoon prettig worden ervaren. Het is belangrijk deze niet-financiële waarden dieper te verankeren in onze samenleving, zodat deze rechtvaardiger, inclusiever, duurzamer en vooral veerkrachtiger wordt. Een veerkrachtige samenleving is een samenleving die anticipeert op toekomstige uitdagingen en met haar evenwichtige economie op de lange termijn goed is voor mens en natuur.

Deze ambitie kunnen we met elkaar waarmaken langs de volgende 10 pijlers:

1. Hervorming van financiële en fiscale structuren
2. Gezonde leefomgeving
3. Circulaire businessmodellen
4. Eerlijke arbeid in de 21e eeuw
5. Diversiteit en vernieuwing van het onderwijs
6. Inclusiviteit en participatie
7. Duurzaam voedselsysteem
8. Duurzame energie en mobiliteit
9. Gezonde internationale relaties
10. Zorg voor de natuur en biodiversiteitsherstel

Vanuit een groot vertrouwen om dit samen op te pakken, lichten we hieronder de paden toe. Wat ons betreft gaan we de volgende fase in. Samen op weg naar het Nederland van morgen!

Pad 1. Hervormingen van financiële en fiscale structuren

De economie bestaat bij de gratie van de waarde die het kan creëren voor mens en natuur, in plaats van andersom. Dat betekent dat ondernemingen die positieve waarde-creatie in hun missie verankerd hebben en daarnaar handelen, op volledige steun van consument, burger en overheid kunnen rekenen. Dat leidt onder andere tot structurele veranderingen in de belastingregels, strengere eisen aan aandeelhouders en veranderingen in fiscaal beleid op basis van internationale samenwerking. Een hoofdregel daarbij is dat (multinationale) ondernemingen, net als burgers, belasting betalen en bijdragen aan de sociaaleconomische structuur in het land waar zij gevestigd zijn.

Pad 2. Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is goed voor iedereen. Er verschijnen nieuwe wetten (Omgevingswet), verkenningen en handreikingen die bijdragen aan nieuwe manieren van samenwerken en opdrachtgeverschap tussen bewoners en gemeenten. Deze geven een aanzet voor de verdere ontwikkeling van natuurherstel en een gezonde leefomgeving m.b.t. herinrichtingen als basis voor een circulaire stad. Levende netwerken en ecosysteemprincipes worden steeds vaker de basis voor (lokale) initiatieven zoals (energie)coöperaties, kringlooplandbouw, voedsel families, burgerwetenschappers, proeftuinen en voedselbossen. Zo ontwikkelen zij kennis waarbij de waarde van de natuur hand in hand gaat met economische productie en een gezonde leefomgeving.

Pad 3. Circulaire businessmodellen

Er wordt gestreefd naar een nieuwe balans: een minimalisering van de impact van de economie op ruimte, grondstoffen en milieu en een economie die goed is voor ondernemers, werknemers en consumenten. Daarom wordt steeds meer gebruik gemaakt van een materialenpaspoort en het (her)gebruik van materialen tegen een eerlijke prijs. Onder andere in de bouw, mobiliteit, voedsel en elektronica.

ische apparatuur zijn nieuwe circulaire businessmodellen ontstaan. Op dit moment werkt de helft van de Nederlanders thuis. We ervaren dat er veel minder fysieke ontmoetingen nodig zijn dan gedacht en passen ons gedrag daarop aan. Bewust blijven omgaan met reisbewegingen kan (fiscaal) worden gestimuleerd.

Pad 4. Eerlijke arbeid in de 21e eeuw

De crisis maakt duidelijk dat onderwaardering en uitholling van de nu cruciale beroepen en sectoren niet houdbaar is. De arbeidsvoorwaarden in deze sectoren hebben de afgelopen jaren onder druk gestaan en behoeven een herwaardering. Met fiscale aanpassingen op het belasten van arbeid in het algemeen kan werk op een evenwichtigere manier beloond worden. Daarnaast is er na de 'intelligente lock-down' voldoende investeringsruimte nodig voor herscholing. Een duurzamere inrichting van de samenleving met meer nadruk op een sociale, lokale en circulaire economie leidt tot een verschuiving van werkgelegenheid naar andere sectoren en onderdelen van de samenleving die waardevol beloond kunnen worden.

Pad 5. Diversiteit en vernieuwing van het onderwijs

Het onderwijs heeft tijdens de crisis een inhaalslag gemaakt op het gebied van digitalisering. Ook is duidelijk geworden dat de school als ontmoetingsplaats voor kinderen van levensbelang is. Het is tijd om weer meer aandacht te besteden aan het werkelijke doel van onderwijs: worden wie je bent, en nadruk op het ontwikkelen van individuele vaardigheden en kwaliteiten. Dit vraagt om het mogelijk maken van het personaliseren van het onderwijs, met daarbij ruimte voor en vertrouwen in de leerkracht. Het onderwijs kan verdieping brengen op het terrein van natuureducatie, voedsel en lokaal duurzaam ondernemerschap.

Pad 6. Inclusiviteit en participatie

Een veerkrachtige samenleving leunt op de kracht van individualiteit en collectiviteit met respect voor diversiteit. Er zijn grote verschillen in kennis, inkomen en gezondheid. De toegang tot goede huisvesting, zorg en onderwijs, maar ook de deelname aan het maatschappelijk verkeer en aan besluitvorming kan zoveel beter, effectiever en inclusiever. Daarnaast draagt een zorgvuldige, veilige digitalisering bij aan het waarborgen van een evenwichtige en transparante verhouding tussen het belang van privacy enerzijds en inclusiviteit anderzijds. Dat vraagt om een zorgvuldige digitalisering die een duurzame, lokale en sociale economie verder helpt en waarin iedereen mee kan en mag doen.

Pad 7. Duurzaam voedselsysteem

Kringlooplandbouw gaat hand in hand met structureel biodiversiteitsherstel en duurzaam gebruik van de aarde als natuurlijke hulpbron: natuur-inclusieve landbouw en landbouw-inclusieve natuur. Kortere voedselketens bevorderen de lokale economieën en passen bij het ecosysteem-principe dat men vitale functies zo nabij mogelijk organiseert. Bovendien versterken ze duurzame productie en consumptie. Dat leidt ook tot een verandering: minder vlees, vaker lokaal, seizoensgebonden en gezond eten. Het betekent het beëindigen van intensieve dierhouderij en landbouw, en het stimuleren van de ontwikkeling van regionale voedselsystemen voor de lange termijn.

Pad 8. Energie en mobiliteit

Nederland zet in op een omslag naar nieuwe duurzame energie-systemen. De energieopwekking verschuift van grootschalig centraal en fossiel naar decentraal, duurzaam, en geïntegreerd. Ook in de mobiliteit vindt een verschuiving plaats. We gaan naar emissieloos vervoer, gedeeld vervoer en reizen vaker per fiets of te voet. De uitstoot van broeikasgassen neemt af, de lucht is schoner, de stad is stiller. Door de niet-duurzame prikkels uit de systemen te halen, energie en vervoer eerlijk te beprijzen en samen in te zetten op schone mensgerichte oplossingen, kan iedereen meedoen. Dat vraagt om een stevige verschuiving in investeringsprogramma's, waarin ondersteuning van toekomstbestendige oplossingen leidend wordt en brede welvaart levert.

Pad 9. Gezonde internationale relaties

Door verregaande globalisering zijn alle landen met elkaar verbonden en op elkaar van invloed. Door een evenwichtige en gelijkwaardige verhouding tussen staten onderling kan worden bijgedragen aan het wederzijds verbeteren van individuele levensomstandigheden, regionale economieën, en het herstellen van ecosystemen wereldwijd; bijvoorbeeld door het leveren van kennis en gezond voedsel in ruil voor het ontvangen van schone energie, grondstoffen en materialen. Internationale handelsverdragen en overeenkomsten kunnen worden aangepast, met meer inzet en steun voor duurzame transitieën waarin regio's en steden de ruimte krijgen voor lokale duurzame ambities en onafhankelijkheid.

Pad 10. Natuur- en biodiversiteitsherstel

De crisis maakt ook het belang van de kwaliteit van de directe woonomgeving duidelijk in relatie tot de natuurgebieden en weilanden waarin dorpen en steden liggen. Het omvat een complex van biotopen in parken, straten en tuinen. Hier dragen bomen, sloten, insecten en vogels zorg voor een natuurlijk evenwicht, zuurstofvoorziening en wateropvang. In de steden is de uitstoot van schadelijke stoffen nu beperkt, maar deze blijven zich ophopen. Daarom is grootschalige inzet op natuur- en biodiversiteitsherstel (soortenrijkdom) nodig. Dit kan door vervuiling terug te dringen, natuur-inclusief te bouwen, steden te vergroenen en de landbouw natuur-inclusief te laten worden.